

MOT SE DE KINGER PLAT LIERE?

De invloed van het spreken van dialect thuis op de taalontwikkeling van kinderen uit groep 2

Nederlands
Mevrouw Jaspers

Lotte van Loo en Ilse Keulers
Datum afronding: 25 januari 2021
Examenjaar: 2020-2021

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Inleiding	5
<i>Doelstelling en vraagstelling</i>	6
Hoofdvraag: In hoeverre heeft het spreken van dialect thuis invloed op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2 van de basisschool?	6
Deelvraag 1: Hoe verloopt de taalontwikkeling bij de mens?	6
Deelvraag 2: Welke voor- en nadelen heeft het spreken van dialect met kleuters?	6
Deelvraag 3: In hoeverre kan het spreken van een dialect met kleuters vergeleken worden met het spreken van een tweede taal?	6
Deelvraag 4: Welke verschillen zijn er waarneembaar tussen de taalontwikkeling van kleuters die thuis dialect spreken en kleuters die thuis alleen Nederlands spreken in onze onderzoeksgroep (groep 2 basisschool)?	6
<i>Hypothese</i>	7
Kern	8
<i>Deelvraag 1: Hoe verloopt de taalontwikkeling bij de mens?</i>	8
1.1 Taalontwikkeling tijdens verschillende levensfasen van kinderen	8
1.2 Verschillende taalontwikkelingen	10
1.3 Welke factoren hebben invloed op de taalontwikkeling van kinderen?	11
1.4 Taalontwikkeling bij volwassenen	12
1.5 Taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2	12
<i>Deelvraag 2: Welke voor- en nadelen heeft het spreken van dialect met kleuters?</i>	13
2.1 Het dialect in Nederland.....	13
2.2 Het spreken van een dialect in verschillende regio's in Nederland	14
2.3 Limburgse taal	15
2.4 Dialect, accent en taal	16
2.5 Vooroordelen van het spreken van een dialect	16
2.6 Dialect en zelfbeeld	16
2.7 Voordelen van het spreken van dialect met kleuters.....	17
2.8 Nadelen van het spreken van dialect met kleuters	19

<i>Deelvraag 3: In hoeverre kan het spreken van een dialect met kleuters vergeleken worden met het spreken van een tweede taal?</i>	20
3.1 Tweetaligheid	20
3.2 Dual-Lingual-system	21
3.3 Verschil in tweetaligheid	21
3.4 De nationale norm.....	21
3.5 Schakelen tussen verschillende talen.....	22
<i>Deelvraag 4: Welke verschillen zijn er waarneembaar tussen de taalontwikkeling van kleuters die thuis dialect spreken en kleuters die thuis alleen Nederlands spreken in onze onderzoeksgroep (groep 2 basisschool)?</i>	23
Conclusie	28
Evaluatie	30
Bronvermelding	31
Logboek	34

Voorwoord

Wij zijn Lotte van Loo en Ilse Keulers uit GA61. Het profielwerkstuk is een eindexamenonderdeel voor het behalen van het vwo-examen. Gedurende de periode mei 2020 tot en met januari 2021 zijn wij bezig geweest met het onderzoeken en schrijven van ons profielwerkstuk.

We hebben als onderwerp taalontwikkeling bij kleuters gekozen en bij taalontwikkeling hoort het vak Nederlands. Omdat wij allebei geïnteresseerd zijn in dit onderwerp, was het bijna vanzelfsprekend om een duo te vormen en dit onderwerp voor een profielwerkstuk nader te onderzoeken. We waren benieuwd naar de invloed van het dialect op de taalontwikkeling bij kleuters omdat Lotte dialect spreekt en Ilse niet. Zelf hebben we niet de indruk dat er verschil is tussen onze taalontwikkeling, maar we waren benieuwd of dit ook aantoonbaar is.

In de opleiding die Ilse wil volgen na het behalen van het vwo-diploma, zijn deze onderwerpen ook opgenomen. Ilse wil namelijk Communicatie- en Informatiewetenschappen gaan studeren. Bij Communicatie- en Informatiewetenschappen is het aspect taal van essentieel belang. Bij deze opleiding onderzoek je hoe mensen met elkaar communiceren en wat hierbij komt kijken.

Dit profielwerkstuk is gemaakt in opdracht van scholengemeenschap Sophianum en samen met onze begeleidster mevrouw Jaspers hebben we gekeken naar de hoofd- en deelvragen. We willen mevrouw Jaspers hiervoor bedanken.

Graag willen we basisschool Op de Top uit Vijlen bedanken voor het delen van CITO-scores met ons. Ook willen we de heer Gino Morillo Morales bedanken. Stefanie Ramachers vertelde ons dat hij ons wellicht goed kon helpen met ons profielwerkstuk. Gino Morillo Morales heeft zelf onderzoek gedaan op peuterspeelzalen naar het 'meertalig landschap' op 3 peuterspeelzalen in Zuid-Limburg, d.w.z. de sociale verhoudingen tussen de talen en de sprekers daarvan, met een nadruk op Limburgs vs. Nederlands, maar ook kinderen die met andere thuistalen op de peuterspeelzaal komen. Omdat het onderwerp overeenkomt heeft hij ons als deskundige van informatie kunnen voorzien en heeft hij met ons meegedacht. De gesprekken met hem hebben ons meer inzicht gegeven. Verder willen we Esther van Loo en Sophie Hünen bedanken voor de feedback en tips.

We hopen dat jullie het interessant vinden om ons profielwerkstuk te lezen.

Lotte van Loo en Ilse Keulers

Inleiding

In Nederland wordt meertaligheid gezien als een positieve eigenschap. Steeds meer ouders besluiten hun kinderen meertalig op te voeden zodat zij hier later profijt van hebben. Met meertaligheid wordt vaak het spreken van de prestigieuze talen bedoeld. Hiermee bedoelen we talen zoals Engels, Duits en Frans. Bij meertaligheid denken de meeste mensen vaak niet aan dialecten. Dit is onterecht omdat er geen taalkundige verschillen zijn tussen dialecten en talen. Dialecten hebben net zoals erkende talen grammaticaregels, vervoegingen en een woordenschat.

Limburgs is een erkende regionale taal en mag volgens de wet gebruikt worden op kinderopvangen en scholen. Het gebruik van een dialect wordt vaak als negatief gezien, omdat er van mensen verwacht wordt dat zij de standaardtaal zonder een accent kunnen spreken. Is meertaligheid, en dus het spreken van het dialect, wel echt een belemmering voor de taalontwikkeling van het Nederlands? Dit willen wij gaan onderzoeken door ons te verdiepen in de taalontwikkeling van kinderen uit groep 2 van de basisschool.

Wij willen dus gaan onderzoeken in hoeverre het spreken van het dialect thuis invloed heeft op taalontwikkeling van kinderen uit groep 2.

Doelstelling en vraagstelling

Hoofdvraag: In hoeverre heeft het spreken van dialect thuis invloed op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2 van de basisschool?

De doelstelling van ons profielwerkstuk is om erachter te komen of het spreken van een dialect thuis invloed heeft op de taalontwikkeling bij kleuters. Als je op deze vraag een antwoord zoekt, verschillen de meningen hierover. Veel Nederlanders zijn van mening dat het spreken van een dialect een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling van de standaardtaal van de kleuter. Terwijl anderen er juist voor pleiten dat er meer dialect moet worden gesproken omdat het een positief effect zou hebben op de taalontwikkeling van kleuters.

Deelvraag 1: Hoe verloopt de taalontwikkeling bij de mens?

Voordat we ons willen gaan richten op het spreken van dialect, willen we eerst onderzoeken hoe de taalontwikkeling bij de mens verloopt per levensjaar. Hierbij willen we ons niet alleen richten op de taalontwikkeling bij kinderen, maar ook op de taalontwikkeling bij volwassenen. We willen ook onderzoeken welke factoren er bij de taalontwikkeling een rol spelen en welke verschillende ontwikkelingen er zijn op het gebied van taal.

Deelvraag 2: Welke voor- en nadelen heeft het spreken van dialect met kleuters?

Doordat de meningen verschillen over de effecten van het spreken van dialect met kleuters, willen we de voor- en nadelen gaan onderzoeken en op een rijtje zetten. Door de onderzoeken die er al naar gedaan zijn met elkaar te vergelijken, kunnen we het onderwerp vanuit verschillende perspectieven bekijken.

Deelvraag 3: In hoeverre kan het spreken van een dialect met kleuters vergeleken worden met het spreken van een tweede taal?

We weten dat dialecten taalkundig gezien dezelfde eigenschappen hebben als officiële nationale talen en daarom willen we gaan bekijken of het spreken van een dialect vergeleken kan worden met het spreken van een tweede taal. Zo wordt het spreken van Engels als tweede taal door de doorsnee Nederlander wel gezien als verrijking van de taalontwikkeling, terwijl dit bij het spreken van een dialect als tweede taal niet zo is.

Deelvraag 4: Welke verschillen zijn er waarneembaar tussen de taalontwikkeling van kleuters die thuis dialect spreken en kleuters die thuis alleen Nederlands spreken in onze onderzoeksgroep (groep 2 basisschool)?

Bij deze deelvraag willen we zelf een klein onderzoek doen om na te gaan of wij positieve of negatieve effecten ondervinden van het spreken van een dialect. Dit willen we doen door middel van het vergelijken van de CITO-scores tussen de leerlingen die alleen Nederlands thuis spreken en de leerlingen die ook dialect thuis spreken. We willen ons onderzoek aanvullen met onderzoeken die al gedaan zijn om te kijken of de resultaten van ons onderzoek hiermee overeenkomen.

Hypothese

Onze veronderstelling is dat het spreken van dialect thuis geen negatieve invloed heeft op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2 van de basisschool. We verwachten dat het spreken van dialect thuis geen negatieve invloed heeft op de taalontwikkeling bij kinderen, omdat we bij onszelf en in onze omgeving geen waarneembaar verschil zien tussen de mensen die thuis wel dialect spreken en de mensen die thuis geen dialect spreken. Onze veronderstelling wordt ondersteund door het krantenartikel 'Tweetaligheidscampagne' (Cornips, 2015). In dit artikel vertelt Leonie Cornips dat de gedachte dat tweetaligheid taalachterstand oplevert niet klopt, omdat kinderen die van huis uit alleen Nederlands spreken net zo goed met een taalachterstand in groep 1 kunnen beginnen. We denken dat het spreken van dialect zelfs een positieve invloed kan hebben op de taalontwikkeling bij kinderen. Onze aanname is dat kinderen hierdoor op een jonge leeftijd al leren omgaan met het spreken van twee talen en de overeenkomsten of juist verschillen leren die je hierbij tegenkomt. Het lijkt ons wel heel belangrijk dat zowel het dialect als het Nederlands juist wordt aangeleerd. Indien dit niet het geval is, verwachten wij dat het dan wel nadelig kan zijn, omdat je dan niet op een juiste manier het Nederlands leert. Een goede beheersing van de Nederlandse taal is wel heel belangrijk voor de schoolcarrière en het latere professionele leven.

Kern

Deelvraag 1: Hoe verloopt de taalontwikkeling bij de mens?

1.1 Taalontwikkeling tijdens verschillende levensfasen van kinderen

Fases in de taalontwikkeling worden bepaald op basis van de taalinterne kenmerken (Noordhoff Uitgevers bv, 2011). Voorbeelden van taalinterne kenmerken zijn:

- 0-12 maanden de eerste woordjes
- 12-18 maanden eerste een-woordzinnen
- 18-24 maanden eerste twee-woordzinnen
- Vanaf 2 jaar meer-woordzinnen
- Tot ongeveer 5 jaar uitbreiding woordenschat
- Vanaf ongeveer 5 jaar van passieve naar actieve woordenschat
- Van ongeveer vijfde tot tiende jaar voltooiing van taalopbouw.

Natuurlijk kan men wel aangeven welke gemiddelde leeftijden horen bij welke fase, maar er zijn ook veel tempoverschillen tussen kinderen. Het ene kind ontwikkelt zich eerder dan het andere kind op het gebied van de taalontwikkeling. Sommige extreme tempoverschillen tussen kinderen kunnen wijzen op een meer problematischere taalachterstand of taalvoorsprong.

Voor de geboorte

Zelfs al in de buik van de moeder gebeurt er al van alles op het gebied van taalontwikkeling. In de baarmoeder kan een baby al geluiden horen. Na de geboorte heeft de baby al vaak de voorkeur voor bekende geluiden, zoals de stem van de moeder.

Pre linguale periode (0-1 jaar)

Tijdens deze levensfase maakt het kind geluid en begint het met communiceren met zijn of haar omgeving, maar maakt het hierbij nog geen gebruik van woorden.

Bij een leeftijd van 0 tot 6 maanden kan de baby nog niet bewust communiceren met de omgeving. Ouders praten tegen hun kinderen alsof de kinderen dit wel al bewust kunnen. Dit heeft als gevolg dat de kinderen leren hoe ze met hun omgeving het beste kunnen communiceren. Tijdens de eerste maanden communiceert een baby op basis van reflexen waarmee ze aangeven dat ze ergens behoefte aan hebben. Zo kunnen ze bijvoorbeeld gaan huilen wanneer ze honger hebben. Ze reageren ook op voor hen bekende stemmen en geluiden. Ze zullen dus wel reageren bij het horen van een voor hen bekende menselijke stem, maar bijvoorbeeld niet bij het geluid van een krakende deur. Vanaf ongeveer 4 maanden beginnen baby's ook op andere mensen te reageren door klanken te maken. Ze vinden het leuk om zichzelf te horen en door te lachen kun je merken dat de baby blij is. Wanneer iemand hierop reageert, leert de baby dat hij zo kan communiceren. Als hier niet op gereageerd wordt, kan de baby aandacht gaan trekken door te gaan huilen. Zelfs het huilen doet de baby op verschillende manieren waardoor het voor de ouders duidelijk wordt wat de baby op dat moment wil. Op deze leeftijd wordt het ouders aangeraden om met het kind om de beurt een geluid te maken, zodat het kind het wisselen van beurten al op een jonge leeftijd leert.

Met ongeveer 6 maanden beginnen baby's te brabbelen. Hierbij gaan ze bepaalde klanken veel herhalen. Vanaf ongeveer 8 maanden gaat de baby bewust communiceren wanneer hij iets wil door bijvoorbeeld naar dingen te wijzen. Op deze leeftijd begint het eerste besef te komen tussen het verband van zijn gedrag en de reacties van de ouders. Kinderen kunnen vanaf nu ook vaak namen herkennen zoals 'mama' of 'papa'. Dit is een belangrijke leeftijd op het gebied van taalontwikkeling. De kinderen maken op deze leeftijd namelijk een ontwikkeling door in het luisteren en praten, maar ook wat betreft de mondmotoriek.

Vroeg linguale periode (1 – 2,5 jaar)

Tijdens deze levensfase gaat het kind woorden gebruiken en woorden samenvoegen tot korte, vaak nog incorrecte, zinnen.

Als kinderen ongeveer 1 jaar oud zijn, gaan ze de eerste echte woordjes proberen uit te spreken. Er zijn echter wel grote verschillen tussen de leeftijd waarop kinderen beginnen met praten. Sommige kinderen beginnen hier al mee met 9 maanden terwijl anderen al 18 maanden oud zijn als ze beginnen met praten. Wanneer kinderen pas beginnen met praten, kennen ze ongeveer 10 à 20 losse woordjes. Ze gaan nu ook steeds beter begrijpen wat woorden betekenen en kunnen makkelijke opdrachten uitvoeren.

Bij ongeveer 18 maanden leren kinderen nog meer woorden, maar ze kunnen deze vaak nog niet goed uitspreken. Wanneer kinderen ongeveer 50 woorden kennen, krijgt hun woordenschat een 'groeispurt'. Ze leren nu vaak heel veel woorden in een korte tijd. Ze gaan nu ook proberen zinnen te maken door verschillende woorden achter elkaar te zeggen. Met deze korte zinnen kunnen ze verschillende dingen bedoelen. Bijvoorbeeld wanneer ze zeggen 'Papa jas'. Dit zou kunnen betekenen 'Papa heeft de jas', maar ook 'Papa ik wil de jas' of 'Papa ik zie de jas'. Het kind gaat zijn eigen taal gebruiken. Ze praten vooral over dingen die ze op dat moment zien. Er kan nu steeds beter een kort gesprekje worden gevoerd. Op deze leeftijd wordt het ouders aangeraden om de woorden aan te passen die het kind niet goed uitspreekt. Je moet het woord dan zelf correct uitspreken, je hoeft je kind niet het woord goed te laten herhalen. Veel ouders gaan meepraten in de peutertaal die hun kind spreekt. Dit is geen goed idee, omdat je je kind dan geen goed voorbeeld geeft op welke manier de zinnen dan wel moeten worden uitgesproken.

Rond de leeftijd van 2 jaar gaan kinderen steeds meer gesprekjes voeren. Ze kunnen nu ook vaak hun eigen naam uitspreken. Op deze leeftijd leren kinderen heel veel nieuwe woorden en gaan ze ook steeds meer woorden gebruiken om een zin mee te maken. De eerste drie-woordzinnen zijn vaak combinaties van twee twee-woordzinnen: "Papa jas" en "Papa pakken" wordt nu "Papa jas pakken".

Differentiatiefase (2,5 jaar – 5 jaar)

Tijdens deze levensfase worden de zinnen van het kind steeds vollediger en correcter.

Vanaf 3 jaar worden de zinnen grammaticaal steeds beter, doordat kinderen werkwoorden leren vervoegen. Verder leren ze ook de eerste voornaamwoorden (dit zijn woorden die verwijzen naar personen, dieren of dingen zonder die met naam te noemen) en ontstaat er het besef van tijd. Ook leren ze op deze leeftijd het beschrijven van gevoelens. Dit is een belangrijke ontwikkeling omdat zo de fantasie van het kind opgang komt. De kinderen beginnen korte verhalen te vertellen, maar deze zijn vaak nog moeilijk te volgen omdat ze niet samenhangen. Het kan zijn dat het lijkt alsof het kind meer taalfouten maakt dan eerst. Maar dit is juist een goed teken, omdat dit aangeeft dat het kind opzoek is naar de taalregels. Op deze leeftijd kun je als ouders de woordenschat van je kind het beste vergroten door te vertellen wat je aan het doen bent en door woorden uit te leggen die je kind nog niet begrijpt.

Rond de leeftijd van 4 jaar kunnen kinderen al echte gesprekken voeren. De ouders hoeven nu niet vaak meer te helpen om iets duidelijk te maken. De kinderen spreken eenvoudige zinnen uit die ook grammaticaal gezien steeds beter zijn. Ze kunnen nu ook de persoonlijke voornaamwoorden beter onderscheiden. Veel kinderen op deze leeftijd noemen een meisje een 'hij' en een jongen een 'zij'. Door de kinderen dan te verbeteren, leren ze dat het andersom wel correct is. Kinderen zijn op deze leeftijd heel nieuwsgierig en zullen daarom veel vragen stellen. Zo leren ze ook verbanden te leggen. Ze gaan nu ook meeluisteren, waardoor het vanaf deze leeftijd belangrijk is om op te letten met wat ouders zeggen, omdat de kans bestaat dat ze het gaan nazeggen. Kinderen zijn nu meestal ook goed verstaanbaar voor onbekenden. Op deze leeftijd vinden kinderen het fijn om steeds hetzelfde verhaal te horen, omdat ze hierdoor steeds meer gaan nadenken en verbanden leggen.

Voltooiingsfase (5 – 10 jaar)

Tijdens deze levensfase werkt het kind zijn taal verder af en leert lezen en schrijven.

Rond de leeftijd van 5 jaar kennen kinderen al veel woorden, maar ze leren er ook dagelijks nog veel nieuwe woorden bij. Ze gaan nu ook proberen om langere zinnen te maken en ze leren praten over wat er vroeger is gebeurd. Op deze leeftijd beginnen ze ook met schrijven. Als kinderen 5 à 6 jaar zijn, is de basis voor de taalontwikkeling van het kind gelegd. Vanaf nu gaan ze de taal alleen nog maar verfijnen en leren ze er natuurlijk nog elke dag nieuwe woorden bij.

Tussen 6 en 9 jaar leren kinderen ook lezen. Dit is natuurlijk erg belangrijk voor hun verdere ontwikkeling, omdat ze door te lezen steeds meer over taal leren. Hun woordenschat wordt groter en ze leren beter na te denken. Ze leren dat sommige woorden meerdere betekenissen hebben (homoniemen) en dat verschillende woorden hetzelfde kunnen betekenen (synoniemen). Kinderen leren woorden door ervaringen op te doen in situaties waarbij het woord wordt uitgesproken en niet, wat wel veel ouders denken, door het woord na te zeggen. Ze leggen een verband tussen het woord en de situatie.

Bij een leeftijd van ongeveer 10 jaar kan het kind in principe alle klanken correct uitspreken. Ze leren nu ook de grammaticaregels steeds beter. Op deze leeftijd krijgen kinderen meestal ook het vak 'begrijpend lezen' op school, waardoor ze ook zelf stukjes beginnen te schrijven. Ze gaan schrijven over wat ze denken of meemaken. Ze kunnen vanaf deze leeftijd dan ook steeds beter hun mening geven.

De informatie is van: (opvoeden.nl, 2020), (rivas.nl, z.d.), (hanze.nl, 2016), (Schaerlaekens, 2016)

1.2 Verschillende taalontwikkelingen

De taalontwikkeling is op te delen in 4 verschillende ontwikkelingsfasen (KOEKIE Autisme Begeleiding, 2015):

De fonologische ontwikkeling:

Een baby begint vanaf de geboorte al met het ontwikkelen van klanken. Dit doet de baby door te brabbelen waardoor de stembanden zich goed beginnen te ontwikkelen. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van het gebruiken van patronen die betrekking hebben op spraakklanken.

De semantische ontwikkeling:

Het kind gaat de klanken een betekenis geven en gaat begrijpen dat hier bepaalde gevoelens bij horen. Tijdens deze periode begrijpt een kind meestal al veel meer woorden dan dat het zelf kan produceren.

De syntactische ontwikkeling:

In deze fase gaat het kind leren dat er bepaalde regels zijn waarop een zin is opgebouwd. Ze gaan de verschillende woordgroepen kennen en hoe deze moeten functioneren in de zin.

De morfologische ontwikkeling:

Tijdens deze ontwikkeling leert het kind dat woorden voor verschillende personen of situaties verbogen kunnen worden. Hiermee wordt bedoeld het verbuigen van werkwoorden en zelfstandige naamwoorden. Eerst leert het kind dat het kan en daarna komt of het goed is. Daarom is bijvoorbeeld 'ik kijkte' heel goed, omdat het kind dan zo onbewust vervoegingsregels aan het leren is.

1.3 Welke factoren hebben invloed op de taalontwikkeling van kinderen?

Als eerste spelen de persoonlijke factoren een belangrijke rol. Hiermee bedoelen we de factoren zoals karakter, cognitieve ontwikkeling, taalaanleg, motivatie en de leeftijd. Hoe jonger een kind begint met het leren van een nieuwe taal, hoe groter de kans dat het niveau van de moedertaalspreker wordt gehaald. De optimale periode om een kind een taal aan te leren ligt tussen 0 en 5 jaar. In de eerste fase van de succesvolle taalverwerving leren ouderen in een hoger tempo dan de jongeren, maar uiteindelijk behalen de jongeren een hoger niveau dan de ouderen. Sommige mensen hebben meer taalaanleg meegekregen dan anderen. Ook het geslacht heeft invloed op de taalontwikkeling. Jongens ontwikkelen zich namelijk anders dan meisjes. Deze verschillen zitten in de ontwikkeling van de hersenen en de hormoonhuishouding. Al bij de geboorte zijn jongens op een aantal gebieden iets minder ontwikkeld dan meisjes. Ook rijpen jongens gemiddeld langzamer dan meisjes. Het jongensbrein is namelijk na 25 jaar gerijpt en het meisjesbrein 2 jaar eerder. Ook de taalontwikkeling van jongens is meestal later voltooid dan bij meisjes. Over het algemeen loopt de taalontwikkeling bij jongens 1 tot 1,5 jaar achter op de taalontwikkeling bij meisjes.

(anababa.nl, 2009)

Verder spelen ook de omgevingsfactoren een grote rol. Hiermee bedoelen we de kwantiteit van het taalaanbod (is het aanbod voldoende), kwaliteit van de interactie (mate van feedback), veiligheid en motivatie (stimulansen in de omgeving). Bij de meeste kinderen is het taalaanbod van de omgeving kwantitatief goed en kwalitatief voldoende. De taalontwikkeling van kinderen hangt samen met hoe vaak kinderen iets horen in hun taalomgeving. Hoe vaker ze iets horen, hoe beter ze het leren. Hierdoor leren sommige kinderen bepaalde woorden en taalregels sneller dan andere kinderen. Ook de veiligheid en motivatie van de omgeving is belangrijk voor de taalontwikkeling van het kind. Het kind moet de ruimte krijgen om fouten te kunnen maken. De omgeving moet het kind juist aanmoedigen, waardoor het kind zich veilig voelt de taal te spreken en gemotiveerd wordt om ermee te oefenen.

Natuurlijk speelt ook de 'soort taal' een belangrijke rol in de taalontwikkeling. Hoe groter het verschil tussen de moedertaal en de tweede taal is, hoe moeilijker het is om die bijkomende taal te leren. Zo lijken de Scandinavische talen veel op het Nederlands. Bijvoorbeeld Zweeds of Deens is dus minder moeilijk te leren voor Nederlanders.

Als de taalontwikkeling achterloopt, heeft dit grote gevolgen voor de toekomst van het kind. De taalontwikkeling kan bijvoorbeeld verstoord worden door: ziekte, milieu en intelligentie. Als een kind een taalachterstand oploopt heeft dit serieuze gevolgen voor de ontwikkelingskansen.

(Schaerlaekens, 2016)

1.4 Taalontwikkeling bij volwassenen

Veel mensen vragen zich af of het voor volwassenen moeilijker is om een nieuwe taal te leren dan voor kinderen. Het antwoord hierop is kort gezegd: nee.

Als een volwassene een nieuwe taal leert, gaat dat sneller dan het natuurlijke proces waarin kinderen hun moedertaal leren. Dit komt doordat een volwassene meer kennis en ervaring heeft die hem helpen te schakelen tussen de talen (Coeli, 2016). Bijvoorbeeld: als je weet wat regionaal betekent, hoef je het woord alleen in de vreemde taal te leren en niet de betekenis. De taalontwikkeling van een volwassene is dus een ander en sneller leerproces dan de taalontwikkeling van een kind.

Kinderen die op jonge leeftijd een tweede taal leren, ontwikkelen echter wel over het algemeen een veel betere uitspraak dan volwassenen die een tweede taal leren. Leeftijd is niet de enige factor die een rol speelt bij de snelheid van het proces van leren van een nieuwe taal. Het niveau van iemands moedertaal speelt ook een grote rol, omdat het niveau dat iemand in een vreemde taal kan bereiken, nooit beter kan worden dan het niveau van iemands moedertaal. Ook de mate van motivatie speelt natuurlijk een rol bij het proces. Iemand die na het verlaten van school nooit meer geleerd heeft, zal het proces van het leren van een nieuwe taal moeilijker doorlopen dan iemand die zijn hele leven continu geleerd heeft. (Coeli, 2016)

1.5 Taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2

De meeste kinderen die in groep twee zitten, hebben de leeftijd van 5 of 6 jaar. Op deze leeftijd leren de kinderen om steeds langere grammaticale zinnen te maken. De basis van de taalontwikkeling voor het kind wordt nu gelegd. Wat een kleuter exact kan op het gebied van spraak en taal, is natuurlijk niet bij iedereen hetzelfde. Sommige kinderen ontwikkelen hun spraak en taal nou eenmaal sneller dan andere kinderen.

Wat kan een kind van 5 jaar gemiddeld? Een vijfjarig kind kan bijvoorbeeld: (letter)klanken herkennen, klanken duidelijk uitspreken, verhalen vertellen die goed verstaanbaar zijn, het verschil tussen heden en verleden begrijpen, op de juiste wijze woorden en zinnen vormen, letters met de bijbehorende klank herkennen, de eigen naam schrijven en een beetje rijmen.

Kinderen van 5 hebben gemiddeld een passieve woordenschat (aantal en soort woorden dat een kind begrijpt) van 7000 woorden en een actieve woordenschat (aantal en soort woorden dat een kind gebruikt) van 3500 woorden.

Wat kan een kind van 6 jaar gemiddeld? Een zesjarig kind kan bijvoorbeeld: gekke verhalen en raadsels begrijpen, drieletterwoorden lezen, woorden met twee lettergrepen lezen, bijna alle klanken uitspreken en simpele woorden schrijven (vaak schrijven ze het woord letterlijk zoals het wordt uitgesproken).

Kleuters leren om nog meer woordsoorten te gebruiken. De woordsoorten die de kinderen eerst gebruikten, waren: zelfstandige naamwoorden, werkwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, voorzetsels, voornaamwoorden, verwijswaarden en vraagwoorden. Daar komen nu nog twee woordsoorten bij: lidwoorden en voegwoorden. Rond de leeftijd van 6 jaar is de taalverwerving zo goed als voltooid bij het kind. Ze kennen de regels en woordsoorten en het uitspreken van woorden is over het algemeen geen probleem meer. (opvoeden.nl, 2020)

Deelvraag 2: Welke voor- en nadelen heeft het spreken van dialect met kleuters?

2.1 Het dialect in Nederland

di·a·lect (*het; o;* meervoud: *dialecten*) 1 in een bep. streek gesproken taal, afwijkend van de standaardtaal; = streektaal (van Dale, 2020)

In Nederland is de standaardtaal het Nederlands. Naast het Nederlands worden er in Nederland verschillende talen gesproken, waaronder veel verschillende dialecten. De standaardtaal heeft sociaal en politiek gezien een hogere status dan een dialect, maar het is niet juist om een dialect als een minderwaardige taal te zien. Het statusverschil is een sociaal verschijnsel, maar taalkundig gezien zijn dialecten en talen gelijkwaardig aan elkaar. Dialecten zijn volwaardige talen, met een eigen grammatica en eigen woordenschat. In bijvoorbeeld het Fries kan men ook eindexamen doen. Dialectsprekers zijn dus in feite tweetalig, omdat ze niet alleen het dialect, maar ook het Standaardnederlands spreken. Veel mensen die dialect spreken, kunnen hun dialect vaak niet of niet goed schrijven.

Veel mensen denken dat dialecten zijn afgeleid van het Standaardnederlands. De Nederlandse dialecten bestaan al veel langer dan het Standaardnederlands. Pas in de tweede helft van de zestiende eeuw kwam het Nederlandse standaardisatieproces op gang. Voor deze tijd werd in heel West-Europa Latijn gesproken, maar binnen afzonderlijke landen had zich wel een grote diversiteit van dialecten ontwikkeld. Tijdens de Renaissance kwam er meer waardering voor de eigen volkstaal. Pas vanaf de achttiende eeuw kwam de opkomst van een standaardtaal in een stroomversnelling. De komst van een standaardtaal in Nederland leidde er niet toe dat de Nederlandse dialecten verdwenen.

Langzamerhand is er een vorm van 'hyperdialect' aan het ontstaan. Hierbij zegt de spreker dingen die dialectachtig klinken maar officieel niet bij het dialect horen. Dit kan ook voortkomen uit het feit dat sprekers hun eigen dialectregels niet meer zo goed kennen en er minder mee opgroeien.

Voornamelijk de jongere generatie vindt de grammaticale regels van het traditionele dialect niet meer zo belangrijk, waardoor er eigenlijk dus een nieuwe spreektaal ontstaat.

Vroeger werd het dialect als moedertaal verworven. Sprekers werden met dialect opgevoed en op school leerden zij Standaardnederlands. Tegenwoordig voeden steeds minder ouders hun kinderen op met dialect. Ouders denken dat dit nadelige gevolgen heeft voor het niveau waarop hun kinderen later het Nederlands beheersen. Daarnaast voeren scholen en de media een ontmoedigingsbeleid. Politici beginnen het spreken van dialect wel steeds meer te promoten (van Hoof, 2020). Kinderen die thuis dialect spreken, zouden een taalachterstand op kunnen lopen. Hoe verder je weg woont van de Randstad, hoe minder je verdient. De vraag is of dit samenhangt met het spreken van niet Standaardnederlands. Mensen die verder weg van de Randstad wonen, spreken namelijk vaker een regionale taal. Deze opvattingen zijn slechts zelden op geldige, wetenschappelijke argumenten gebaseerd. Volgens veel taalwetenschappers blijkt meertaligheid juist cognitieve voordelen te hebben. Hier gaan we later nog dieper op in.

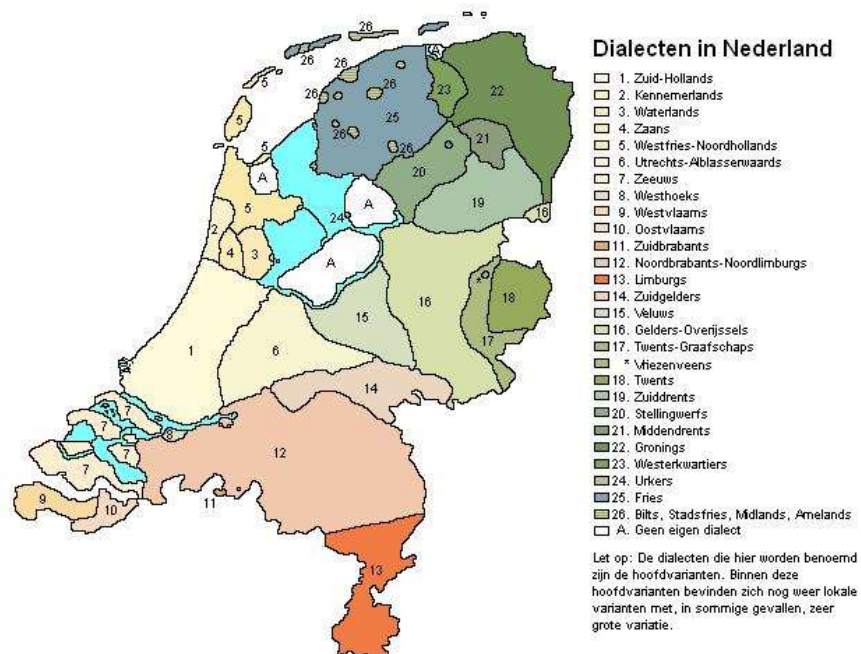
De omgeving heeft een grote invloed op de verwerving van een dialect bij een kind. Als er in de omgeving van een kind veel dialect gesproken wordt, zal het kind het dialect snel oppikken. De omgeving moet zich gemakkelijk voelen in het spreken van beide talen. Als bijvoorbeeld een familielid niet correct dialect spreekt, gaat het kind deze vorm van het dialect overnemen. Dit leidt ertoe dat het kind een taal leert die niet juist is. Verder hebben kinderen het snel door als er ouders of leraren zijn die dialect onbelangrijk vinden. Op school worden leerlingen nog vaak gecorrigeerd door leraren als zij dialect spreken op school, terwijl dit niet goed is voor hun zelfvertrouwen. De omgeving keurt het spreken van het dialect dan af, wat ertoe leidt dat het kind stopt met het spreken ervan. (Cornips, 2015)

Uit een onderzoek van Sprekend Nederland blijkt dat het taboe op dialecten en accenten geleidelijk kleiner wordt in Nederland. Dit moet ook eigenlijk wel omdat ongeveer veertig procent van de Nederlanders opgevoed is met een accent of dialect. (nos.nl, 2016)

2.2 Het spreken van een dialect in verschillende regio's in Nederland

Per regio in Nederland verschilt de mate waarin de dialecten gebruikt worden en hoe ze gewaardeerd worden. Dit is gebaseerd op sociale afspraken die we in Nederland met elkaar maken. Naast het Nederlands hebben het Fries en gebarentaal de status van een officiële taal. Ook het Limburgs en het Nedersaksisch zijn erkende streektalen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het Brabants of het Zeeuws. In Nederland is het Nederlands de 'dominante' taal binnen de samenleving. Deze taal wordt gebruikt door de overheid, in officiële schriftelijke communicatie en in het onderwijs. In Friesland geldt dit dus niet alleen voor het Nederlands, maar ook voor het Fries. Dialecten zoals het Brabants en het Zeeuws hebben een lagere status doordat ze vooral worden gebruikt voor mondelinge, informele communicatie met mensen uit de eigen gemeenschap. Deze 'volkstalen' kunnen binnen die gemeenschap desondanks wel veel prestige hebben. Sprekers associëren het dialect bijvoorbeeld met gezelligheid of verbondenheid. Dialecten zijn een belangrijk onderdeel van het culturele erfgoed van de regionale gebieden in Nederland.

Het dialect wordt vaak als één soort taal gezien. Dit is echter onjuist. Er zijn veel soorten dialecten en al deze dialecten hebben ook weer een andere invloed op mensen. Zo kun je, afhankelijk van waar je de grens trekt, spreken van 613 soorten dialect in Nederland. Ook zijn sommige dialecten 'succesvoller' dan andere dialecten. In Limburg, Zeeland en Brabant zijn de dialecten 'succesvoller' dan in Noord- en Zuid-Holland. In Noord- en Zuid-Holland gaan de dialecten steeds meer op elkaar lijken en verandert het dialect steeds meer in het Standaardnederlands. Dialecten verdwijnen omdat mensen stoppen met het spreken ervan. Dit gebeurt dan vaak omdat generaties stoppen dialect te praten tegen de volgende generaties. Redenen daarvoor kunnen zijn: de overheid verbiedt inheemse talen, ouders hebben geen zin om zich de moeite te doen het kind twee talen te leren, ouders zijn bang dat hun kind minder succesvol zal zijn wanneer het een inheemse taal spreekt of omdat de inheemse taal minder belangrijk is geworden. (Visser, 2020)

Sommige dialecten lijken op het Standaardnederlands, andere verschillen er veel van. Een voorbeeld van een dialect dat heel erg lijkt op het Standaardnederlands is het dialect dat wordt gesproken ten zuiden van het IJ. Bij het Hollands dat hier wordt gesproken zijn verschillen aan te tonen ten opzichte van het Standaardnederlands, maar hier wordt er eerder van afwijkingen gesproken dan van een aparte taal. Wanneer in zo'n tweetalige situatie dezelfde personen soms het dialect, soms de standaardtaal gebruiken, spreken we van een diglossie dialect-standaardtaal. (Goossens, 1987)

2.3 Limburgse taal

'Het Limburgs' is een verzameling van veel verschillende Limburgse dialecten. Iemand die met een dialect is opgegroeid kan vaak horen of iemand anders uit dezelfde plaats komt of niet. Dit is bijzonder omdat de verschillen ook weer niet zo groot zijn dat men elkaar niet meer kan verstaan. Uit onderzoek van verschillende taalwetenschappers blijkt dat er 5 hoofdstromen in Limburgse dialecten bestaan. Namelijk het Oost-Limburgs (wordt gesproken tussen Tegelen, Panningen, Maasbracht, Eijsden en Brunssum), Centraal Limburgs, West-Limburgs (strekt zich tot België uit), het Ripuarisch (wordt gesproken in Kerkrade en omstreken) en het Kleverlands (wordt gesproken in Noord-Limburg). Limburg wordt dus doorsneden door verschillende taalgrenzen, ook wel isoglossen genoemd. (Veldeke Limburg, z.d.)

Sinds begin 1997 wordt de Limburgse taal door de Nederlandse overheid officieel erkend als streektaal. (Veldeke Jaarboek, 2019) Deze erkenning heeft betrekking op het bevorderen van het gebruik van het Limburgs, het vinden van passende middelen voor het onderwijs en voor de bestudering van de taal in het kader van uiting wat betreft de culturele rijkdom.

In november 2019 werd er een convenant ondertekend door de rijksoverheid en de provincie Limburg waarin het Limburgs officieel erkend wordt als regionale taal. Beide overheden willen zich hard maken voor de Limburgse taal door de waarde en de positie ervan te versterken. Ze werken samen om het Limburgs als regionale taal in Nederland te behouden, het gebruik te bevorderen en de positie van het Limburgs te stimuleren. In dit convenant wordt ook nog eens expliciet vermeld dat Limburgs als voertaal is toegestaan in de kinderopvang en het primaire onderwijs en dat het Limburgs op het voortgezet onderwijs in aanvulling op de verplichte lesstof kan worden aangeboden.

Volgens veel mensen zouden kinderen de standaardtaal moeten leren zonder regionale accenten. Ouders denken vaak dat wanneer ze hun kind alleen met Nederlands opvoeden een regionaal accent voorkomen kan worden. Leonie Cornips heeft hier onderzoek naar gedaan: (Cornips, 2017) Romy Roumans onderzocht binnen dit onderzoek de 'g klank', omdat juist deze klank typerend is voor het Nederlands met onder andere een Limburgs accent. Ook in Brabant en Nijmegen spreken ze met een 'zachte g-klank'. Zoals in onderstaande tabel te zien is, spraken slechts 3 van de 104 kinderen alle woorden met een 'harde g' uit. Deze 3 kinderen hebben ouders uit de Randstad en worden alleen in het Nederlands opgevoed. De 45 eentalige kinderen hebben Limburgse ouders en worden ook alleen in het Nederlands opgevoed, maar gebruiken toch allemaal een 'zachte g'. Ook alle 54 tweetalige kinderen gebruikten de 'zachte g'.

		Klank		Totaal
		Gebruik zachte g [ɣ]	Gebruik harde g [x]	
Eentalige kinderen	Exacte aantal	44	4	48
	Percentage	91,7%	8,3%	100,0%
Tweetalige kinderen	Exacte aantal	54	2	56
	Percentage	96,4%	3,6%	100,0%
Totaal	Exacte aantal	98	6	104
	Percentage	94,2%	5,8%	100,0%

Uit het onderzoek blijkt dat er geen verschil te vinden is tussen Limburgse ouders die hun kind opvoeden met alleen het Nederlands en Limburgse ouders die hun kind opvoeden met zowel de Nederlandse taal en het Limburgs. Dit komt doordat het kind het accent van zijn of haar omgeving overneemt en dus toch nog Nederlands met een Limburgs accent zal gaan spreken. (Roumans, 2017)

2.4 Dialect, accent en taal

Het spreken van een dialect wordt vaak verward met het hebben van een accent. Dialecten hebben hun eigen klanken, grammaticaregels en woordenschat. Taalkundig gezien zijn dialecten dus gelijk aan standaardtalen. De enige reden waarom we het Fries een taal noemen en bijvoorbeeld het Limburgs niet, is dat de overheid op een gegeven moment besloten heeft om het Fries als tweede rijkstaal te erkennen.

Met een accent wordt de manier bedoeld waarop iemand praat, de tongval. Accenten zijn geen op zichzelf staande talen. Je kunt de Nederlandse taal spreken met een Limburgs accent, of het Limburgs dialect spreken met een Nederlands accent.

Toch heeft het spreken van een dialect en het hebben van een accent ook overeenkomsten. Ze zijn namelijk allebei verbonden met een bepaald regionaal gebied en ze roepen stereotypen op bij mensen met een ander dialect. Op basis van de spraak wordt er vaak herkend waar iemand vandaan komt. Zo'n herkenningwoordje of herkenningklank wordt ook wel een 'sjibbolet' genoemd. (Doreleijers, Notermans & Swanenberg, 2017)

2.5 Vooroordelen van het spreken van een dialect

Ook al zijn er taalkundig gezien geen verschillen, taalgebruikers hebben wel andere gevoelens bij 'talen' en 'dialecten'. Een regionaal accent, anders dan het Randstedelijk accent wordt vaak als afwijkend beschouwd met name door de mensen die zelf een Randstedelijk accent hebben. Mensen vinden het Standaardnederlands mooier en beschaafder, terwijl ze dialecten minder intelligent, maar gezellig vinden klinken. Deze oordelen worden dan ook aan de sprekers ervan gekoppeld. Standaardtaalsprekers worden ingeschat als rijker, succesvoller en slimmer. Daartegenover staat wel dat ze arroganter en afstandelijker worden ingeschat dan dialectsprekers. Dialectsprekers worden vaak dommig maar gezellig genoemd. (Kijkmagazine, 2019)

Mensen denken ook dat als kinderen in het dialect thuis worden opgevoed, de kinderen niet goed kunnen aanvoelen wanneer het beter is om de standaardtaal te spreken. Dit blijkt niet waar te zijn. Een studie van Smith en Durham laat zien dat kinderen al heel snel weten in welke situaties het gepast is om hun dialect te spreken en op welke momenten ze beter de standaardtaal gebruiken kunnen. Wel is het soms in groepsverband lastig als er mensen zijn die dialect spreken en er mensen zijn die Nederlands spreken. Het is een automatisme om tegen iemand te praten op de manier die je gewend bent. Hierdoor ontstaat de situatie dat je zelf wisselt in de taal: code-switching. Door deze negatieve vooroordelen over het dialect, lijken ouders bang te zijn hun kind in het dialect op te voeden voor mogelijk negatieve effecten. (Roumans, 2017)

2.6 Dialect en zelfbeeld

Anke van den Bersselaar onderzocht voor haar masterscriptie of deze vooroordelen over het spreken van een dialect een effect hadden op hoe de leerling zichzelf waardeert. Ze onderzocht hierbij 2405 leerlingen uit groep 8 van 32 verschillende basisscholen in Zuid-Limburg. Ze wilde weten of de leerlingen die van huis uit dialect spreken een hoger of juist lager zelfbeeld hadden dan de leerlingen die thuis alleen Nederlands spreken en of meisjes en jongens hierin verschillen. De zelfwaardering van de leerlingen werd gemeten door hun antwoorden, in cijfers uitgedrukt, op verschillende vragen te vergelijken. Al deze vragen begonnen met 'Hoe goed ben je in...?'

Uit het onderzoek bleek dat jongens zichzelf een hoger cijfer gaven en dat meisjes gevoeliger zijn voor commentaar dan jongens. Maar er waren geen verschillen te vinden die te maken hadden met de taalachtergrond van de leerlingen. De 2 groepen waarden zichzelf dus even hoog. Dit betekent dus dat het spreken van een dialect thuis geen invloed heeft op het zelfbeeld van een kind. (Cornips, 2014)

2.7 Voordelen van het spreken van dialect met kleuters

Volgens de raad van Europa moet de overheid zich meer inspannen om erkende regionale talen in het onderwijs te promoten. Leonie Cornips, taalonderzoeker en hoogleraar taalcultuur in Limburg, heeft (CITO)toetsen van groep 4 en groep 7 van de basisschool geanalyseerd om te bekijken of de meertaligheid voordelen biedt. Dit blijkt inderdaad waar te zijn. Tweetalige kinderen hebben beter leren spellen dan kinderen die alleen Nederlands spreken. De meertaligheid kan ook je concentratievermogen verhogen. Verder lijken tweetalige kinderen ook beter hun impulsen te kunnen onderdrukken, irrelevante informatie te negeren en hun aandacht ergens op te richten dan eentalige kinderen. Deze vaardigheden zijn belangrijk voor het doelgerichte gedrag en juist dit gedrag is op school erg cruciaal. De tweetalige kinderen leren ook sneller andere talen dan eentalige kinderen. Limburgse kinderen scoren bij de verwerving van de woordenschat hoger dan het landelijk gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is 100 en de kinderen die Limburgs spreken hebben een score van 106. Volgens Leonie Cornips zou dit komen door het feit dat Limburgs en Nederlands zoveel op elkaar lijken dat er dus veel woorden zijn die hetzelfde klinken en hetzelfde betekenen.

De Canadese onderzoekster Ellen Bialystok vermoedde dat tweetalige kinderen beter zijn in het negeren van informatie die niet belangrijk is dan eentalige kinderen. Dit komt doordat ze steeds één taal moeten onderdrukken, omdat ze niet twee talen tegelijk kunnen gaan spreken. Zij heeft hier een onderzoek naar gedaan door middel van een experiment. Ze liet kinderen verschillende zinnen horen: begrijpelijke zinnen met een foute woordvolgorde ('Why the dog is barking so loudly?') en zinnen met een goede woordvolgorde maar een rare betekenis ('Why is that cat barking so loudly?'). Bij het beoordelen op de juistheid van de vorm keurden veel eentalige kinderen de goed gevormde, onbegrijpelijke zin onterecht af. Terwijl tweetalige kinderen zich veel minder lieten afleiden door de rare betekenis. Uit dit onderzoek bleek ook nog dat tweetalige kinderen van vier jaar op hetzelfde niveau zaten als eentalige kinderen van vijf jaar. (Bialystok, z.d.) (Blom, z.d.)

In 2014 startte de Universiteit van Maastricht samen met het Meertens Instituut een kortlopend onderzoek onder tweetalige dialect-Nederlandssprekende kinderen in Limburg. De uitvoerende onderzoeker was Kirsten van den Heuij. Van den Heuij (2014) schrijft dat tweetalige kinderen die tweetalig opgroeien, cognitieve voordelen kunnen hebben. Omdat ze constant een van de twee talen moeten onderdrukken, kunnen ze heel goed informatie scheiden van wat belangrijk en wat niet belangrijk is. Daardoor scoren tweetalige kinderen op verschillende vlakken van cognitieve taken beter dan eentalige kinderen. (Jansen, 2015)

Grammaticaal gezien zijn er best wel wat verschillen tussen het Nederlands en het Limburgs, maar dit betekent niet dat deze verschillen de taalontwikkeling van de kinderen in de weg zitten. Het Limburgs en het Brabants hebben net zoals het Duits 3 geslachten: mannelijk, vrouwelijk en onzijdig. Strikt genomen heeft het Nederlands ook 3 geslachten, maar dit is nauwelijks te merken waardoor veel Nederlanders niet eens weten welk geslacht een bepaald woord heeft. Dit is dan vaak ook een uitdaging voor mensen die Nederlands als tweede taal leren. Voor kinderen die Nederlands als eerste taal leren blijft dit tot een leeftijd van ongeveer 6 jaar ook een uitdaging. In het Limburgs heb je echt 3 verschillende lidwoorden die bepalen of een woord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is. Namelijk 'unne' mannelijk, 'ing' vrouwelijk, 'uh' onzijdig. Hoe je deze lidwoorden precies uitspreekt, is ook afhankelijk van welk dialect je spreekt. Toch kun je evengoed afleiden of iets mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is. Het Limburgs helpt dus bij de bewustwording van welk grammaticaal geslacht een woord heeft. Uit een onderzoek van Leonie Cornips blijkt dan ook dat Limburgse kinderen veel sneller en op een veel jongere leeftijd doorhebben wanneer ze 'de' voor een zelfstandig naamwoord moeten zetten en wanneer 'het' dan eentalige kinderen. Ook weten de Limburgse kinderen beter wanneer ze 'ei' moeten gebruiken en wanneer 'ij'. Als je in het Limburgs dialect het woord uitspreekt met 'ie' schrijf je het woord in het Nederlands met een lange 'ij'. Een voorbeeld hiervan is 'pijp', dit spreek je in het Limburgs dialect uit als 'pief' en 'fontein', spreek je in het Limburgs dialect ook uit als 'fontein'. Dit zijn dus voorbeelden waarbij het spreken van twee talen een voordeel kan zijn in vergelijking met het schrijven van alleen het Nederlands.

Ook de cognitieve voordelen spelen een grote rol bij het meertalig opgroeien. Als je 2 verschillende talen spreekt, ben je eigenlijk continu bezig met het trainen van je hersenen door te schakelen tussen de 2 verschillende talen. (Kletsheads & Cornips, 2020)

Verder blijkt het spreken van twee of meer talen je te beschermen tegen Alzheimer. In een onderzoek van de Italiaanse universiteit 'Vita-Salute San Raffaele' werden 85 alzheimerpatiënten onderzocht. Bij de patiënten die maar één taal spraken, bleek de ziekte gemiddeld 5 jaar eerder te verschijnen dan bij de groep patiënten die meerdere talen spraken. Bij de groep mensen die twee- of meertalig zijn opgevoed, blijkt er meer hersenactiviteit aanwezig te zijn in de belangrijkste delen van de hersenen. Hoe beter iemand de talen beheerste, hoe groter het effect en dus hoe minder ernstig de symptomen van alzheimer aanwezig bleken te zijn. Ook het onderzoek van de Britse studie 'Proceedings of the National Academy of Sciences' ondersteunt deze bewering. Bij de mensen waarvan de hersenen al vroeg extra geprikkeld worden, dus door het spreken van meerdere talen, kan het verschijnen van deze ziekte worden uitgesteld. Dit komt doordat de meertalige sprekers continu moeten wisselen tussen de verschillende talen waardoor er meer verbindingen ontstaan in de hersenen. Het spreken van meerdere talen heeft dus een vertragend effect op het verschijnen van deze ziekte. (Wouterson, 2017)

Daarbij voelen mensen meer verbondenheid met elkaar en met hun provincie wanneer ze een dialect spreken. Vooral in het noorden en het zuiden van Nederland vindt men het spreken van dialect belangrijk (gemiddeld zo'n 75%). Deze mensen voelen zich ook meer verwant met hun provincie (gemiddeld zo'n 74%). In het midden van Nederland voelt men zich minder verbonden met zijn provincie (gemiddeld zo'n 47%).

De informatie is van: (Kraaijvanger, 2018), (Lubbe, 2014)

2.8 Nadelen van het spreken van dialect met kleuters

Wanneer je met mensen Nederlands praat en ze horen een accent dan linken ze dat meteen ergens aan. Wanneer iemand met een Randstedelijk accent spreekt, wordt dit als minder storend en erg ervaren dan bij een Limburgs accent. Dit kan in iemands nadeel werken wanneer de betreffende bijvoorbeeld uit Limburg komt en in Zuid-Holland gaat werken. Wanneer de betreffende persoon solliciteert en men hoort aan het Nederlands of hij of zij uit Limburg komt, zullen ze sneller iemand met een Randstedelijk accent aannemen terwijl de Limburgse sollicitant wellicht een beter cv heeft. De taal die dus tegen kleuters gesproken wordt, kan nog van invloed zijn op latere leeftijd wanneer dit eigenlijk niet meer verwacht wordt.

Volgens universitair hoofddocent sociologie Gerbert Kraaykamp van de Radboud Universiteit blijkt uit zijn onderzoek dat dialectsprekers een minder hoog opleidingsniveau hebben en minder hoge posities in de beroepsstructuur. Uit onderzoek van de Universiteit van Tilburg blijkt dat mensen die dagelijks dialect spreken, vijf tot vijftien procent minder verdienen dan mensen die Standaardnederlands spreken. Dit komt volgens Kraaykamp vooral door het verschil tussen dialectsprekers en sprekers van het Standaardnederlands. Uit onderzoek blijkt dat bijvoorbeeld leraren die denken zelf accentloos te praten, dialectspreekende leerlingen als dommer zien. Hierdoor is er een slechtere communicatie tussen de leraar en de leerling. Als consequentie kan dit het leerproces van de leerling belemmeren. Door de negatieve houding van de leraar tegenover de dialectspreekende leerling, kan dit de beoordeling negatief beïnvloeden. De bestaande vooroordelen over mensen die dialect spreken, kunnen dus doorwerken in de oordelen van de beslissers en dit kan weer tot sociale gevolgen leiden (Kraaykamp, 2005) (Mehan, 1984; Vallen & Stijnen, 1996).

In tegenstelling tot de uitspraak van Gerbert Kraaykamp heeft het inkomensverschil volgens hoogleraar arbeidseconomie Jan van Ours niets te maken met het opleidingsniveau of woonplaats. Discriminatie op basis van uitspraak speelt waarschijnlijk een rol bij de ongelijke beloning. Veel mensen denken dat mensen die een dialect spreken minder productief zijn dan mensen die Standaardnederlands spreken, omdat ze lastiger te verstaan zijn. Uit het onderzoek blijkt ook dat het verschil in beloning groter wordt, naarmate de afstand van het dialect tot het Standaardnederlands toeneemt. Vooroordelen over mensen die dialect spreken, spelen een rol bij de manier waarop mensen elkaar beoordelen. Deze vooroordelen bestaan ook bij managers die de salarissen bepalen. (Van Ours, 2016) en (Klomp, 2018)

Kinderen die met dialect zijn opgevoed, zijn in feite tweetalig. Tweetalige kinderen zijn over het algemeen langzamer in hun taalgebruik dan eentalige kinderen. Uit onderzoek blijkt dat tweetalige kinderen soms problemen hebben met het vinden van woorden. Dit komt doordat tweetalige kinderen in één taal vaak minder woorden kennen dan eentalige kinderen bij diezelfde taal. Doordat de tweetalige kinderen dan het woord niet kennen, moeten ze opzoek naar een omschrijving van het woord, wat natuurlijk langer duurt dan het gebruiken dan het woord zelf. Bij tweetalige kinderen staan steeds beide talen 'aan', ook al hoeven zij maar één taal actief te gebruiken. Door deze dubbele activatie ontstaat er een woordenstrijd in de hersenen. Dit gaat ten koste van de snelheid van het taalgebruik. (Blom, 2012)

Deelvraag 3: In hoeverre kan het spreken van een dialect met kleuters vergeleken worden met het spreken van een tweede taal?

3.1 Tweetaligheid

Het aantal kinderen dat meertalig opgroeit, neemt in Nederland toe door globalisering en migratiestromen. Welke talen het kind spreekt hangt af van het thuismilieu, het schoolmilieu en de geografische omgeving. De omgeving moet aan een aantal voorwaarden voldoen om ervoor te zorgen dat het kind beide talen even goed beheerst. Zo moet erop worden gelet dat het kind in beide talen voldoende aanbod krijgt en dat het kind de twee talen goed van elkaar gescheiden kan houden.

Tweetaligheid is het afwisselend gebruik kunnen maken van twee verschillende talen. Als een kind beide talen even goed beheerst is er sprake van een gebalanceerde tweetaligheid. Dit komt weinig voor, meestal is er sprake van één dominante taal. Specialististen schatten dat ongeveer de helft van de wereldbevolking meer dan één taal gebruikt in het dagelijks leven. (Schaerlaekens, 2012)

Er zijn twee vormen van tweetaligheid.

Simultane tweetaligheid wordt ook wel gezinstweetaligheid genoemd. Er is sprake van simultane tweetaligheid als het kind tijdens de opvoeding beide talen tegelijkertijd krijgt aangeleerd. Tot ongeveer de leeftijd van 7 jaar is het mogelijk om twee moedertalen aan te leren. Om deze vorm van taalverwerving goed te laten verlopen is het wel van belang dat er in één situatie één taal wordt gesproken. Bijvoorbeeld de ene taal op school en de andere taal thuis. Het kind maakt in beide talen dezelfde taalontwikkeling door als zijn/haar eentalige leeftijdsgenoten. In de hersenen worden twee- of meerdere taalsystemen gemaakt die apart van elkaar worden opgeslagen. De talen zijn in feite beide moedertalen en kunnen elkaar versterken.

Er is sprake van successieve tweetaligheid als het kind opgroeit met één taal en later in aanraking komt met de tweede taal. Het kind heeft dan een duidelijke basis in de eerste taal waardoor het kan voortbouwen op de eerste taal bij het verwerven van de tweede. Als er een goede basis is gelegd in de eerste taal, vergroot dat de kans op een optimale verwerving van de tweede taal. Bij het verwerven van de tweede taal worden er echter wel een aantal fases overgeslagen, omdat er vanuit de eerste taal al een taalsysteem is aangemaakt. Ook hierbij is het van belang dat er in één situatie één taal gesproken wordt. (Goorhuis, 2014)

Simultane tweetaligheid	Successieve tweetaligheid
Twee moedertalen	Een tweede taal
0 tot 7 jaar (twee talen tegelijkertijd)	Vanaf ongeveer 10 jaar
Overlappende hersenactiviteit	Geen overlappende hersenactiviteit
Spontaan ontwikkelingsproces	Leerproces vanuit vertalen.

De verwerving van een tweede taal kan op twee manieren gaan, door middel van immersie of in een leersituatie. Bij immersie wordt het kind ondergedompeld in situaties waarin gebruik wordt gemaakt van de tweede taal. Bij een leersituatie gaat het kind bewust een tweede taal leren.

Deze informatie is gehaald uit: (de Jong, 2016) en (Klooster, & van Hell, 2008)

3.2 Dual-Lingual-system

De meest voorkomende theorie over hoe tweetalige kinderen een taal leren, is de Dual-Lingual-system theorie (Root, 2011, p.4). Dit is wat er ook gebeurt bij simultane tweetaligheid. Kinderen hebben dus 2 verschillende systemen in hun hersenen opgeslagen. Voor elke taal heeft het kind een apart systeem met alle grammaticaregels en de woordenschat per taal. Hoe ouder kinderen worden, hoe groter de scheiding wordt die er ontstaat tussen de 2 verschillende systemen. Op jonge leeftijd is het namelijk nog moeilijk voor kinderen om de systemen van elkaar te kunnen onderscheiden. Hoe uitgebreider het systeem wordt, hoe beter het kind is in die taal. (Bosveld, 2020)

3.3 Verschil in tweetaligheid

Tweetaligheid beschouwt men als een verrijking voor de Nederlandse samenleving als het om het Engels en zijn sprekers gaat, maar men ziet het als een verarming als het sprekers van dialect of Turks betreft. De overheid stimuleert en financiert Engels op de basisschool, maar beëindigt op diezelfde basisschool het onderwijs in het Turks. Afhankelijk van welke tweede taal je spreekt, komt het wel of juist niet overeen met het dialect.

3.4 De nationale norm

Ondanks positieve resultaten uit taalkundig en cognitieonderzoek komt in het maatschappelijk debat een verschil ten opzichte van tweetalige jonge kinderen en tweetaligheid in het algemeen naar voren (Cornips, 2012). Dit heeft alles te maken met een samenleving die een wijze van spreken vooral als sociaal gedrag ziet en niet als een gestructureerde verzameling van talige vormen. Een dialect kent vanuit grammaticaal perspectief precies dezelfde bouwstenen als een taal, zoals vervoegingen, werkwoorden, betekenissen en woordenschat. Vandaar dat taalkundigen geen verschil maken tussen een dialect en een taal in hun taalkundige analyses. Maar niet-taalkundigen beoordelen hoe individuen spreken normatief. Het spreken van een dialect of van Nederlands met een Limburgs accent of het opgroeien in twee talen (taalvariëteiten) hoort niet tot de nationale norm. De nationale norm is dat een succesvolle spreker eentalig is en zogenaamd accentloos spreekt, zodat niet te horen is waar iemand vandaan komt of welke sociale achtergrond iemand heeft. Deze norm heeft een ideaalbeeld dat in de praktijk onhaalbaar is. (Cornips & van den Heuvel, 2015)

3.5 Schakelen tussen verschillende talen

Als je bij het eerste contact met iemand Nederlands hebt gesproken, is het vervolgens heel lastig om daarna in het Limburgs met elkaar verder te praten. Misschien is dit ook een kwestie van gewenning. Dit geldt niet alleen voor het Nederlands en het Limburgs, maar ook voor andere talen. Als er tijdens een gesprek met twee of meerdere gesprekspartners (willekeurig) van de ene op de andere taal wordt overgeschakeld, noem je dit code-switching (ook wel codewisseling genoemd).

Enkele voorbeelden van waarom je code-switching zou gebruiken:

- Om iemand te citeren
- Om je solidariteit of dankbaarheid te uiten
- Om erbij te horen
- Om iets aan iemand te vertellen zonder dat de rest van het gezelschap het begrijpt

Er zijn ook nog meerdere vormen van code-switching:

- 'Intersentential switching': Je wisselt tussen twee talen buiten een zin: "Ik snap het niet. Kins dich et mich oetlegge?" ("Ik snap het niet. Kan jij het me uitleggen?")
- 'Intra-sentential switching': Je wisselt tussen twee talen binnenin één zin: "Ik ga noa boete." ("Ik ga naar buiten.")
- 'Tag-switching': Je schakelt om van een tag-zin of woord, of beide, van de ene taal naar de andere taal: "Zo gaat dat hier, wit dier." ("Zo gaat dat hier, weet u.")
- 'Intra-word switching': Binnenin één woord verander je van taal

Deelvraag 4: Welke verschillen zijn er waarneembaar tussen de taalontwikkeling van kleuters die thuis dialect spreken en kleuters die thuis alleen Nederlands spreken in onze onderzoeksgroep (groep 2 basisschool)?

Voor ons onderzoek hebben we contact opgenomen met basisschool Op de Top in Vijlen. We hebben contact gehad met de intern begeleidster. Voor ons onderzoek hadden we in gedachte om te kijken welke kinderen uit groep 2 thuis dialect spreken, welke kinderen uit groep 2 thuis Nederlands spreken en welke CITO-scores daarbij horen. We hebben de CITO-scores van de toets 'taal peuters/kleuters' hierbij gebruikt. De taaltoets geeft inzicht in de vorderingen van individuele leerlingen, maar ook van de klas in het geheel en van het onderwijs op de desbetreffende school. In de toets zijn er opdrachten over passieve woordenschat en kritisch luisteren opgenomen. We hebben de uitslagen van de afgelopen zeven jaar meegenomen in ons onderzoek. Omdat het altijd voor kan komen dat er in een jaar uitschieters naar boven of beneden zijn, wilden we de CITO-scores van meerdere jaren bekijken om een objectiever beeld te krijgen.

De resultaten van een CITO-toets worden onderverdeeld in zeven scores: 1+, 1, 2, 3, 4, 5 en 5-.

- 1+ houdt in dat je bij de 10% allerhoogst scorende leerlingen van Nederland zit.
- 1 houdt in dat je bij de 20% hoogst scorende leerlingen van Nederland zit.
- 2 houdt in dat je bij de 20% zit die boven het landelijk gemiddelde scoort.
- 3 houdt in dat je bij de 20% van het landelijk gemiddelde zit.
- 4 houdt in dat je bij de 20% zit die onder het landelijk gemiddelde scoort.
- 5 houdt in dat je bij de 20% laagst scorende leerlingen van Nederland zit.
- 5- houdt in dat je bij de 10% allerlaagst scorende leerlingen van Nederland zit.

In de afgelopen zeven jaar hebben in totaal 80 leerlingen uit groep 2 de taal toets voor peuters/kleuters gemaakt. Hiervan spreken 52 leerlingen dialect en 28 leerlingen Nederlands. Bij twee dialectsprekende leerlingen werd door de intern begeleidster al aangegeven dat zij slecht Nederlands praten, omdat hun Nederlands een vermenging is van dialect en Nederlands.

Allereerst hebben we geteld hoeveel kinderen die dialect spreken een bepaalde score behaalden en hoeveel kinderen die Nederlands spreken een bepaalde score behaalden. Dit gaf het volgende resultaat:

Aantal kinderen die thuis dialect spreken	Score	Aantal kinderen die thuis Nederlands spreken
22	1+	8
6	1	5
9	2	6
6	3	5
4	4	2
5	5	1
0	5-	1

Zoals in deze tabel te zien is, zijn er meer dialectsprekende kinderen die 1+ behalen dan Nederlandssprekende kinderen die 1+ behalen. Ook behalen meer dialectsprekende kinderen de scores 1, 2, 3, 4 en 5. Nederlandssprekende kinderen behalen vaker een score van 5- dan dialectsprekende kinderen. Echter deze cijfers geven geen volledig en realistisch beeld. Dit komt omdat er meer kinderen dialectsprekende kinderen zijn dan Nederlandssprekende kinderen.

Om toch een realistisch beeld te krijgen en de uitslagen goed met elkaar te kunnen vergelijken, hebben we de cijfers omgezet naar percentages. Hierdoor kunnen we zien hoeveel procent van het totaal aantal dialectsprekende of van het totaal aantal Nederlandsprekende kinderen een bepaalde uitslag haalt. Voorbeeld: $22/52 \times 100\% = 42,31$. Hieruit komt het volgende resultaat:

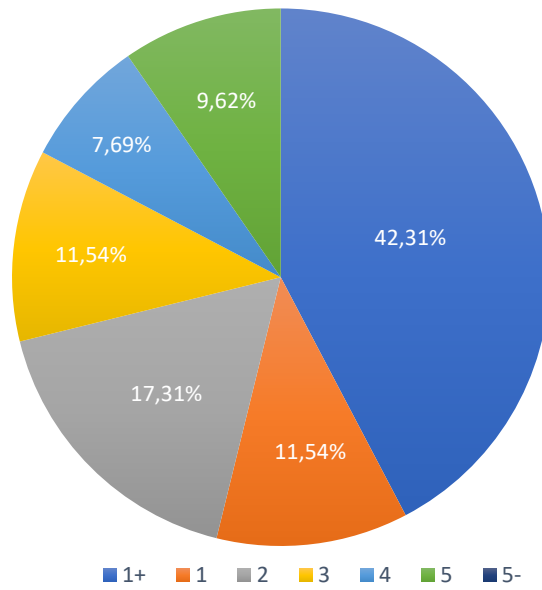
Percentage kinderen die thuis dialect spreken	Score	Percentage kinderen die thuis Nederlands spreken
42,31%	1+	28,57%
11,54%	1	17,86%
17,31%	2	21,43%
11,54%	3	17,86%
7,69%	4	7,14%
9,62%	5	3,57%
0%	5-	3,57%

Uit deze resultaten komt het volgende naar voren: een groter percentage van de dialectsprekende kinderen haalt een 1+ ten opzichte van het percentage van de Nederlandsprekende kinderen. Een groter deel van de Nederlandsprekende kinderen haalt een 1 ten opzichte van het deel van de dialectsprekende kinderen. Ditzelfde is het geval bij de scores 2 en 3. Bij de scores 4 en 5 behaalt een groter deel van de dialectsprekende kinderen deze score in vergelijking met Nederlandsprekende kinderen. Een groter deel van de Nederlandsprekende kinderen behaalt de score 5- ten opzichte van dialectsprekende kinderen.

Op basis van deze cijfers zou je dus kunnen concluderen dat het spreken van dialect een positieve invloed heeft op de CITO-taal en dus op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2. Wel kunnen we dit alleen zeggen over het Limburgs dialect, omdat ons onderzoek op een school in Limburg is afgenomen. Je kunt wel verwachten dat dit ook voor andere dialecten ook geldt, maar hier zou dan nog een onderzoek naar moeten worden gedaan om het met zekerheid te kunnen zeggen.

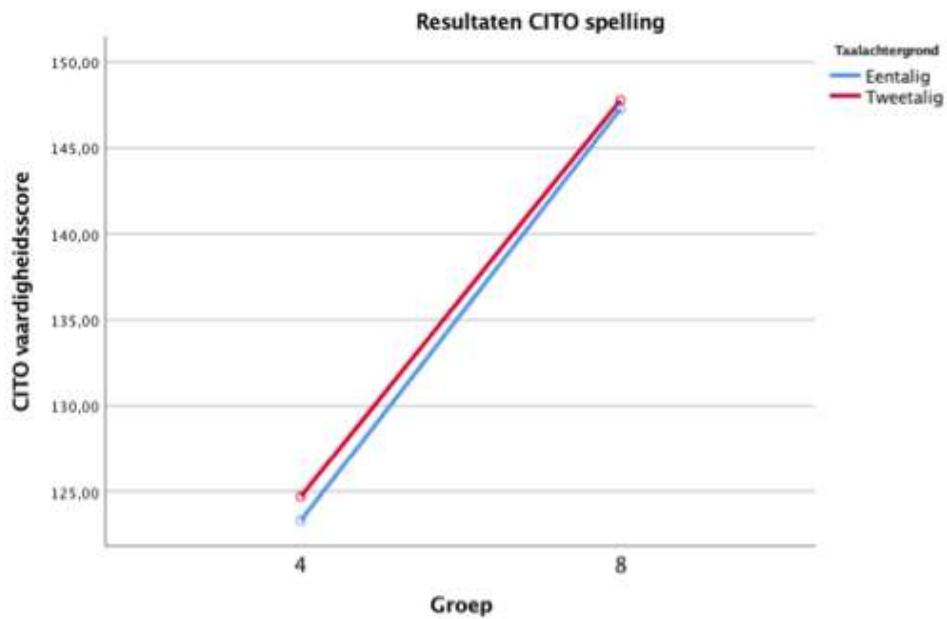
Percentage kinderen die thuis dialect spreken

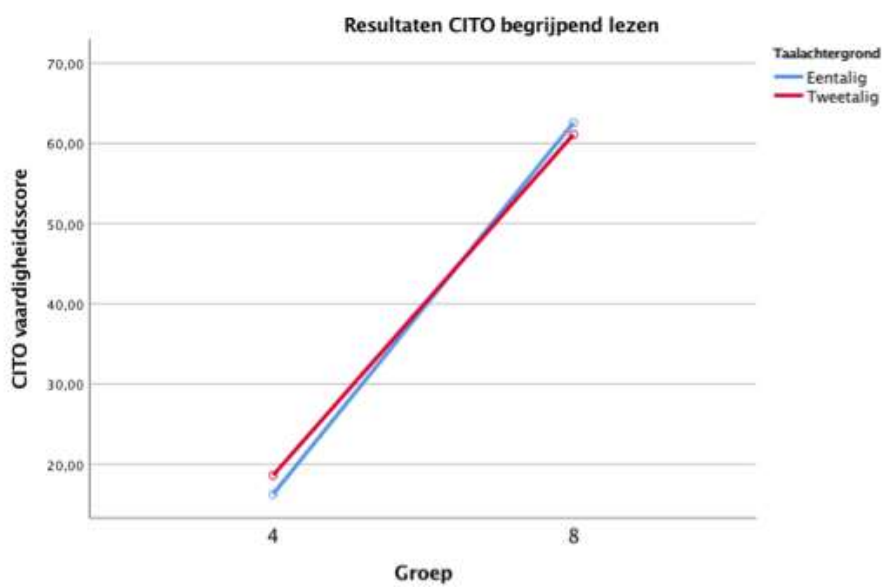
Percentage kinderen die thuis Nederlands spreken

1+ 1 2 3 4 5 5-

Romy Roumans heeft een onderzoek gedaan naar het mogelijke effect van het spreken van een Limburgs dialect op het leren schrijven en lezen van de Nederlandse taal. Haar onderzoek is dus iets anders dan ons eigen onderzoek, maar toch zijn er ook overeenkomsten. Zo kijkt zij naar het mogelijke effect van het spreken van Limburgs en wij kijken naar het mogelijke effect van het spreken van een dialect thuis (Limburgs is hier wel een onderdeel van). Wij hebben gekeken of er een effect is op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2. Romy Roumans heeft gekeken of er een effect is op het leren schrijven en lezen van de Nederlandse taal bij kinderen uit groep 4 en groep 8. Net als wij, heeft Romy Roumans de CITO-vaardigheidsscores gebruikt voor haar onderzoek. Zij heeft de CITO spellingstoets en de CITO begrijpend lezen toets gebruikt. Ook werd van elk kind de taalachtergrond bevroegd. In beide onderzoeken wezen twee statistische analyses (ANOVA) uit dat er een positieve relatie is tussen het spreken van een Limburgs dialect en de schrijfvaardigheid van tweetalige Limburgse kinderen. Dit houdt in dat tweetalige Limburgse kinderen een hogere CITO-score hebben dan eentalige kinderen uit hun klas. Op het gebied van lezen werd geen (significant) verschil gevonden tussen eentalige en tweetalige Limburgse kinderen. In de onderstaande grafieken van Romy Roumans is duidelijk te zien dat tweetalige kinderen beter scoren op spelling en dat er geen (significant) verschil is op het gebied van begrijpend lezen. De conclusie van Romy Roumans' onderzoek is dat tweetalige Limburgse leerlingen hetzelfde of zelfs beter presteren dan eentalige Limburgse leerlingen. (Roumans, 2018)

Tabel 1: CITO-vaardigheidsscores spelling voor een- en tweetalige kinderen uit groep 4 en 8

Tabel 2: CITO-vaardigheidsscores begrijpend lezen voor een- en tweetalige kinderen uit groep 4 en 8

Conclusie

De hoofdvraag van ons profielwerkstuk is: In hoeverre heeft het spreken van dialect thuis invloed op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2 van de basisschool?

De conclusie van ons profielwerkstuk is dat het spreken van dialect thuis in ieder geval geen negatieve invloed heeft op de taalontwikkeling bij kinderen uit groep 2. Dit hebben we ook kunnen zien op grond van het onderzoek van de CITO-toetsen waaruit bleek dat kinderen die dialect spreken vaker een hogere score hebben dan kinderen die alleen Nederlands spreken. Het spreken van dialect heeft zelfs voordelen. De voordelen van het spreken van dialect zijn:

- De kinderen hebben een hoger concentratievermogen
- De kinderen leren beter spellen
- De kinderen kunnen beter hun impulsen onderdrukken
- De kinderen kunnen irrelevante informatie beter negeren
- De kinderen kunnen beter hun aandacht ergens op richten
- De kinderen kunnen sneller een nieuwe taal leren
- De kinderen scoren hoger bij de verwerving van de woordenschat
- De kinderen scoren beter op cognitieve taken en hebben dus cognitieve voordelen
- Door het spreken van meerdere talen zou Alzheimer worden uitgesteld

Veel Nederlanders vinden dat de standaardtaal een hogere status heeft dan het dialect. Deze gedachte is onjuist, omdat de hogere status van de standaardtaal alleen een politieke keuze en sociale opvatting is. Taalkundig gezien zijn dialecten en talen gelijkwaardig aan elkaar. Daarbij denken sommige mensen ook dat ze zelf accentloos praten en daarom denken ze dat ze slimmer overkomen dan de mensen die met een duidelijk accent praten. Het is echter niet waar dat zij accentloos spreken, omdat iedereen met een accent spreekt. Zelfs de koning praat met een accent, namelijk het Haags plat. Verder vinden veel ouders ook dat ze hun kinderen beter niet met een dialect thuis kunnen opvoeden, omdat ze denken dat de kinderen dan niet goed aanvoelen wanneer het beter is om de standaardtaal te spreken. Een studie van Smith en Durham laat echter zien dat juist kinderen al snel weten in welke situaties het gepast is om hun dialect te spreken en in welke situaties ze beter de standaardtaal kunnen gebruiken.

Dit alles kan bijdragen aan een positief effect op de taalontwikkeling van kinderen. Het is dus onterecht dat mensen het spreken van dialect vaak als iets negatiefs in plaats van een verrijking voor de taalontwikkeling zien.

Bij de hypothese verwachtten wij dat het spreken van een dialect geen negatieve effecten zou hebben en dat het zelfs positieve effecten zou hebben op de taalontwikkeling. We merkten namelijk geen verschillen tussen de taalontwikkeling van onszelf. We konden zelf een kleine inschatting van de resultaten maken aangezien Lotte wel dialect spreekt thuis en Ilse niet. We kunnen dus concluderen dat onze hypothese juist is.

Aangezien ik, Ilse, zelf geen dialect spreek, verwacht ik niet dat ik mijn kinderen later met een dialect zal opvoeden. Aangezien mijn vader wel altijd het Limburgs dialect tegen mij praat, kan ik het wel goed verstaan en vind ik het opvoeden van kinderen met een dialect wel prima. Naar aanleiding van ons profielwerkstuk ben ik er dus achter gekomen dat het spreken van een dialect als tweede taal niet tot negatieve effecten op de taalontwikkeling bij kinderen leidt. Mijn gedachte over het opvoeden van kinderen met een dialect is na het maken van ons profielwerkstuk niet veranderd. Ik stimuleer het opvoeden van kinderen met een dialect dus wel, maar ik zou het zelf niet doen, omdat ik niet verwacht dat ik zelf ooit nog dialect ga praten.

Aangezien ik, Lotte, zelf wel dialect spreek, ben ik er ook altijd vanuit gegaan dat als ik later kinderen zou krijgen, ik mijn kinderen ook met dialect zou opvoeden. Door het maken van dit profielwerkstuk ging ik me wel realiseren dat er dus voor- en nadelen zijn van het spreken van dialect. Toch zijn er veel voordelen te vinden en weinig nadelen. Daarom zou ik nog steeds mijn kinderen in het dialect opvoeden, omdat er voor kinderen voordelen zijn van het spreken van dialect.

Evaluatie

Productevaluatie

Zelf zijn we, ook na het maken van ons profielwerkstuk, nog steeds blij met het onderwerp dat we hebben gekozen. We vonden het heel interessant om dit profielwerkstuk te maken en om ons in deze informatie te verdiepen. Ook met de gekozen vraagstellingen zijn we blij. We vinden de deelvragen goed aansluiten bij onze hoofdvraag en door de deelvragen kregen wij ook een beter beeld van de taalontwikkeling en het dialect in het algemeen en van de relatie tussen het spreken van dialect en de taalontwikkeling. De bronnen die we hadden gevonden, hebben we goed kunnen gebruiken. Daar zijn we dan ook blij mee. Als we dit profielwerkstuk nog een keer zouden moeten maken met de kennis van nu, zouden we wel meer naar boeken willen zoeken en gebruiken die betrekking hebben op ons profielwerkstuk. We zouden met betrekking tot de productevaluatie dus eigenlijk weer alles ongeveer hetzelfde doen een volgende keer.

Procesevaluatie

We zijn beiden blij met het verloop van onze samenwerking. We hebben alles met elkaar besproken voordat we iets gingen doen en steeds de taken goed verdeeld. Ook hebben we elkaar vaak kunnen helpen door te overleggen. Met de meeste keuzes die we hebben gemaakt, zijn we blij. Zoals we al bij de productevaluatie hebben aangegeven, hadden we achteraf gezien meer gebruik willen maken van boeken. Om het onderzoek nog betrouwbaarder te maken, hadden we graag meerdere scholen willen betrekken bij ons onderzoek, want hoe groter de onderzoeksgroep, hoe betrouwbaarder de resultaten. Echter door de nieuwe lockdown werd dit lastig en twee scholen die we wel nog hadden gemaïld, hebben helaas niet gereageerd. Over het algemeen zijn we blij met de resultaten die we hebben verkregen door ons onderzoek. Door de goede taakverdeling hebben we allebei ongeveer evenveel uren aan het maken en uitwerken van dit profielwerkstuk besteed. We hebben veel tijd geïnvesteerd, maar door een goede planning hebben we de taken goed kunnen verdelen. We hebben veel geleerd over dit onderwerp en we vonden het ook interessant om hier meer over te weten te komen.

Mogelijkheden voor een verder onderzoek:

- Heeft het spreken van dialect in de thuissituatie ook dezelfde invloed op kinderen die een taalbeperking/taalontwikkelingsstoornis hebben?
- Welke invloed heeft het spreken van dialect op het latere leven van mensen?

Bronvermelding

Blom, E. (z.d.). *Hebben tweetalige kinderen een taal-achterstand?* Geraadpleegd op 3 december 2020, van <http://www.taalcanon.nl/vragen/hebben-tweetalige-kinderen-een-taalachterstand/>

Bosveld, L. (2020, 10 maart). *Tweetaligheid: Goed of slecht?* Geraadpleegd op 8 januari 2021, van <https://www.onderwijsvanmorgen.nl/tweetaligheid-goed-slecht/>

Coeli, R. (2016, 11 april). *Kunnen ouderen nog een vreemde taal leren?* Geraadpleegd op 2 december 2020, van <https://www.reginacoeli.nl/blog/kunnen-ouderen-nog-een-vreemde-taal-leren.html>

Cornips, L. (2015, 18 april). *Tweetaligheidscampagne. De Limburger.* Geraadpleegd van <https://www.meertens.knaw.nl>

Cornips, L. (2016, 20 september). *Dialect en zelfbeeld. De Limburger.* Geraadpleegd van <https://pure.knaw.nl>

Cornips, L. (2017, 10 augustus). *CoDEmBiLi-project.* Geraadpleegd op 22 december 2020, van <https://leonicornips.com/projecten/codembili-project/>

Cornips, L., & van den Heuij, K. (2015). *Staat het opgroeien in dialect een goede woordenschat in het Nederlands in de weg?* Geraadpleegd op 1 december 2020, van <https://lt-tijdschriften.nl/ojs/index.php/ltm/article/view/1524>

Dale, van. (z.d.). *Dialect.* In *Van Dale.* Van Dale Uitgevers. Geraadpleegd van <https://www.vandale.nl/gratis-woordenboek/nederlands/betekenis/dialect#.X8aDSC07Gu4>

Doreleijers, K., Notermans, C., & Swanenberg, J. (2017). *Toolkit Dialect.* Geraadpleegd op 28 december 2020, van <https://www.profielwerkstuktaalkunde.nl/toolkits/>

EenVandaag. (2014, 27 november). *“Dialect spreken is verbondenheid voelen”.* Geraadpleegd op 1 december 2020, van <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/dialect-spreken-is-verbondenheid-voelen/>

Goorhuis, S. (2014, 1 juni). *Tweetaligheid is geen probleem.* Geraadpleegd op 8 januari 2021, van <https://wij-leren.nl/tweetaligheid.php>

Goossens, J. (1987). *Het gebruik van dialect en Algemeen Nederlands en de evolutie ervan.* Geraadpleegd op 22 december 2020, van https://dbnl.org/tekst/goos003gebr01_01/goos003gebr01_01_0001.php

Hanzehogeschool Groningen. (2016, 20 juni). *Taalontwikkeling.* Geraadpleegd op 27 november 2020, van <https://www.hanze.nl/nld/onderzoek/kenniscentra/hanzehogeschool-centre-of-expertise-healthy-ageing/lectoraten/lectoraten/lahc/producten/producten/kindexpert/ontwikkeling-van-kinderen/taal/taal#/voor-geboorte>

Hoof, J. van. (2020, 10 januari). *Consultatiebureaus moeten gebruik van dialect gaan promoten.* Geraadpleegd op 15 januari 2021, van <https://www.1limburg.nl/consultatiebureaus-moeten-dialect-gaan-promoten>

Jansen, M. (2015 februari). *Tweetalige kinderen in Limburg niet belast door dialect.* Geraadpleegd op 5 januari 2021, van <https://www.meertens.knaw.nl/cms/nl/cms/nl/109-nieuwsbrief/uitgelicht/144729-tweetalige-kinderen-in-limburg-niet-belast-door-dialect>

KIJK-redactie. (2019, 10 november). *Wat is het verschil tussen taal, dialect en accent?* Geraadpleegd op 2 december 2020, van <https://www.kijkmagazine.nl/mens/dialecten/>

Kletsheads. (2020, 25 september). *Meertalig opgroeien met dialect: Limburgs (Seizoen 2, Aflevering 1)* [Videobestand]. Geraadpleegd van <https://kletsheadspodcast.nl/2020/09/25/meertalig-opgroeien-met-dialect-limburgs-seizoen-2-aflevering-1/>

Klomp, C. (2018, 19 juli). *Dialect goed voor taalvaardigheid, maar slecht voor je loopbaan.* Geraadpleegd op 28 december 2020, van <https://www.ad.nl/binnenland/dialect-goed-voor-taalvaardigheid-maar-slecht-voor-je-loopbaan~af39a8bf/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2>

Klooster, & van Hell. (2008). *De taalontwikkeling van tweetalige kinderen.* Geraadpleegd op 9 december 2020, van <https://educatie-en-school.infonu.nl/taal/25734-de-taalontwikkeling-van-tweetalige-kinderen.html>

Koekie. (2015, 28 juni). *Autisme en Taal - Wat is een normale taalontwikkeling en welke taalproblemen kan je tegenkomen bij autisme?* Geraadpleegd op 27 november 2020, van <https://www.symptomen-autisme.nl/autisme-en-taal/>

Kraaijvanger, C. (2018, 13 mei). *De ondergang van het dialect lijkt nabij: maar is dat erg?* Geraadpleegd op 27 november 2020, van <https://www.scientias.nl/ondergang-dialect-lijkt-is-erg/>

Kraaykamp, G. (2005, 5 april). *Dialect en sociale ongelijkheid: Een empirische studie naar de sociaal-economische gevolgen van het spreken van dialect in de jeugd.* Geraadpleegd op 3 december 2020, van <http://pedagogischestudien.nl/download?type=document&identificer=616598>

Meertalig opvoeden. (z.d.). *Talen kleuren je leven!* Geraadpleegd op 9 december 2020, van https://heitenmem.nl/images/upload/Brochure_Meertalig_Opvoeden.pdf

Noordhoff Uitgevers bv. (2011). *2 Taalverwerving.* Geraadpleegd op 5 januari 2021, van <http://hoadd.noordhoff.nl/sites/7544/assets/9789001795481s02.pdf>

NOS. (2016, 22 september). *“Lager loon voor mensen met dialect”.* Geraadpleegd op 8 december 2020, van <https://nos.nl/artikel/2133760-lager-loon-voor-mensen-met-dialect.html>

NVLF. (z.d.). *Hoe verloopt de taalontwikkeling?* Geraadpleegd op 25 oktober 2020, van https://www.rivas.nl/fileadmin/user_upload/documents/Jeugdgezondheidszorg/Folders_baby_en_pouter/kind_en_taal.pdf

Opvoed informatie. (2020, 24 maart). *Taalontwikkeling.* Geraadpleegd op 25 oktober 2020, van <https://www.opvoeden.nl/taalontwikkeling-50/>

Peters, M. (2009). *Verschillen in ontwikkeling tussen jongens en meisjes.* Geraadpleegd op 29 november 2020, van <http://www.anababa.nl/ontwikkeling/jongens-en-meisjes/verschillen-in-ontwikkeling>

Roumans, R. (2018, 15 maart). *Geletterdheid van Limburgse basisschoolleerlingen.* Geraadpleegd op 5 januari 2021, van <https://www.neerlandstiek.nl/2018/03/geletterdheid-van-limburgse-basisschoolleerlingen/>

Roumans, R. (2018, 24 april). *Die zachte G is kinderen niet zo eenvoudig af te leren (als je dat al zou willen)*. Geraadpleegd op 28 december 2020, van <https://www.veldeke.net/die-zachte-g-is-kinderen-niet-zo-eenvoudig-af-te-leren-als-je-dat-al-zou-willen/>

Schaerlaekens, A. (2012). *Twee en meer talen bij jonge kinderen*. Geraadpleegd op 15 december 2020, van http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Meertaligheid_11_Anne-Marie%20Schaerlaekens.pdf

Schaerlaekens, A. (2016). *De taalontwikkeling van het kind* [InkijkPDF] (2de editie). Geraadpleegd van <https://www.bruna.nl/images/active/InkijkPDF/eboekhuis/9789001866327.pdf>

Veldeke Limburg. (z.d.). *Limburgse taal*. Geraadpleegd op 29 december 2020, van <https://www.veldeke.net/taal/>

Veldeke Limburg. (2019). *Veldeke Limburg Jaarboek 2019* [PDF]. Geraadpleegd van <https://www.veldeke.net/wp-content/uploads/2020/06/VELDEKE-LIMBURG-JAARBOEK-2019-web.pdf>

Visser, E. (2020, 1 januari). *Blijf je eigen dialect spreken, vooral met kinderen*. Geraadpleegd op 22 december 2020, van <https://www.trouw.nl/nieuws/blijf-je-eigen-dialect-spreken-vooral-met-kinderen~b41e1600/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Wouterson, J. (2017, 9 februari). *Ben je meertalig opgevoed? Dan heb je een kleinere kans op Alzheimer*. Geraadpleegd op 8 januari 2021, van <https://www.nouveau.nl/artikel/lifestyle/health/ben-je-meertalig-opgevoed-dan-heb-je-een-kleinere-kans-op-alzheimer>

Logboek

Datum	Gebruikte tijd in uren per persoon	Verrichte werkzaamheden	Resultaten/ afspraken/ ideeën/ problemen en oplossingen
9 juni 2020	Ilse: 1,5 uur Lotte: 1,5 uur	Onderwerp uitzoeken en hoofdvraag bedenken	Hoofdvraag vastgesteld
6 juli 2020	Ilse: 1 uur Lotte: 1 uur	Deskundige zoeken en hiermee contact leggen	Deskundige gevonden
25 augustus 2020	Ilse: 3 uur Lotte: 3 uur	Informatie over taalontwikkeling uit informatiebronnen halen	Een begin gemaakt met het zoeken naar informatie
8 september 2020	Ilse: 4 uur Lotte: 4 uur	Oriëntatieverslag opgesteld	Oriëntatieverslag afgemaakt
19 september 2020	Ilse: 1,5 uur Lotte: 1,5 uur	Plan van aanpak opgesteld en oriëntatieverslag aangepast	Plan van aanpak afgemaakt & oriëntatieverslag aangepast
25 oktober 2020	Ilse: 3 uur Lotte: 3 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
6 november 2020	Ilse: 3 uur Lotte: 3 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
22 november 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
27 november 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 3 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
29 november 2020	Ilse: 3,5 uur Lotte: 3,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen en deskundigen gemaïld	Informatie gevonden & contact gezocht met deskundigen
1 december 2020	Ilse: 1,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden

2 december 2020	Ilse: 2 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
3 december 2020	Ilse: 2 uur Lotte: 2 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen en deskundigen gemaïld	Informatie gevonden & deskundigen gevonden
8 december 2020	Ilse: 1 uur Lotte: 1 uur	Gesprek over profielwerkstuk	Meer duidelijkheid over inhoud van profielwerkstuk
9 december 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
12 december 2020	Ilse: 1,5 uur Lotte: 1,5 uur	Gesprek met deskundige	Afspraken met deskundige gemaakt
15 december 2020	Lotte: 3 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
18 december 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
21 december 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
22 december 2020	Ilse: 2,5 uur Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
28 december 2020	Ilse: 4 uur Lotte: 4 uur	Gesprek met deskundige & informatie verzameld	Informatie gevonden uit internetbronnen en uit gesprek met deskundige & podcasts beluisterd
29 december 2020	Ilse: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden & podcast beluisterd
30 december 2020	Ilse: 3,5 uur Lotte: 3,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden

4 januari 2021	Ilse: 3,5 uur Lotte: 3 uur	Bronnen van deskundige gelezen & gesprek met deskundige	Informatie van deskundige gekregen
5 januari 2021	Lotte: 2,5 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
8 januari 2021	Ilse: 2 uur Lotte: 2 uur	Informatie verzameld voor het beantwoorden van de deelvragen	Informatie gevonden
9 januari 2021	Ilse: 3 uur Lotte: 3 uur	Doel- & vraagstelling, evaluatie en conclusie geschreven	Deze onderwerpen hebben we nu kunnen beantwoorden
10 januari 2021	Lotte: 2,5 uur	Opmaak gemaakt	
11 januari 2021	Ilse: 3 uur Lotte: 3 uur	Gesprek met mevrouw Jaspers en verkorte apa-verwijzingen gemaakt	Bronvermelding compleet gemaakt volgens apa-regels
14 januari 2021	Ilse: 1 uur Lotte: 1 uur	Gesprek met deskundige	
15 januari 2021	Ilse: 3,5 uur Lotte: 3 uur	Profielwerkstuk doorgelopen na aanleiding van gesprek met deskundige	Profielwerkstuk nagekeken
16 januari 2021	Ilse: 2,5 uur Lotte: 4 uur	Gesprek met deskundige & informatie toegevoegd	
19 januari 2021	Ilse: 1 uur Lotte: 1 uur	Gesprek met deskundigen en mevrouw Jaspers	Afspraken gemaakt over verdere verloop profielwerkstuk
21 januari 2021	Ilse: 1 uur Lotte: 1 uur	Definitieve versie afgemaakt	Profielwerkstuk af
Totaal	Ilse: 74 uur Lotte: 77 uur		